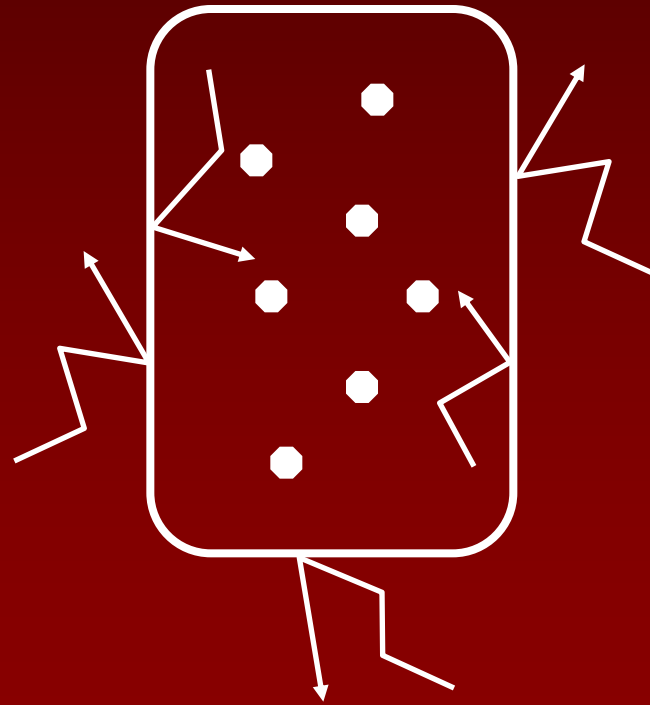
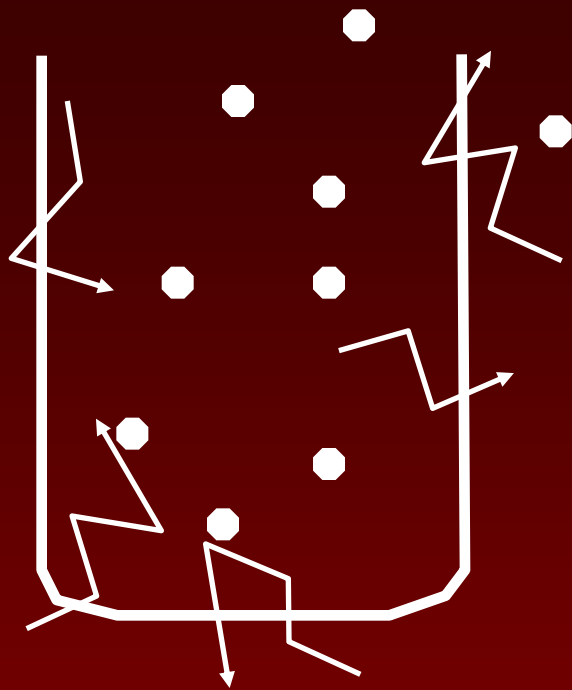

Termodinamika

Energie

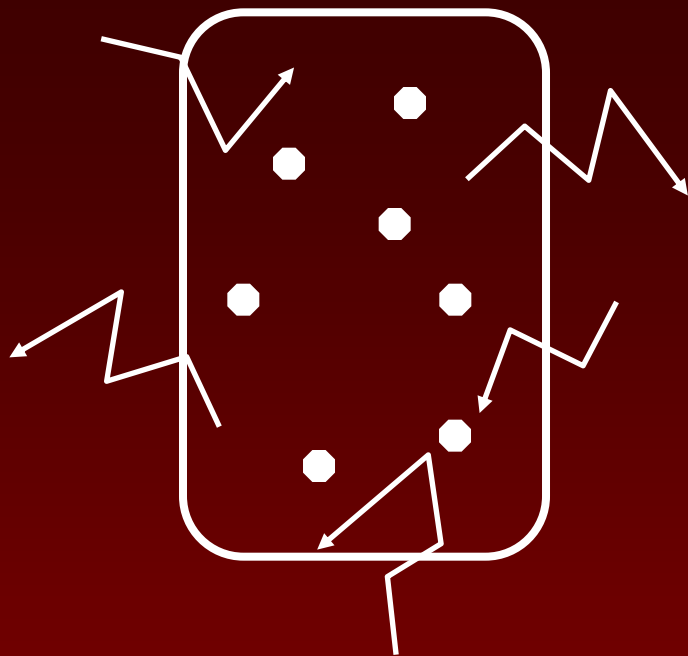
- **Schopnost konat práci**
- **Práce v chemii – řízená změna energie vycházející z děje (chemického)**
- **Energie - kynetická, solární, termální, chemická, potenciální**

Otevřená soustava

Termodynamika studuje fyzikální a chemické děje v systémech (soustavách) z hlediska energie

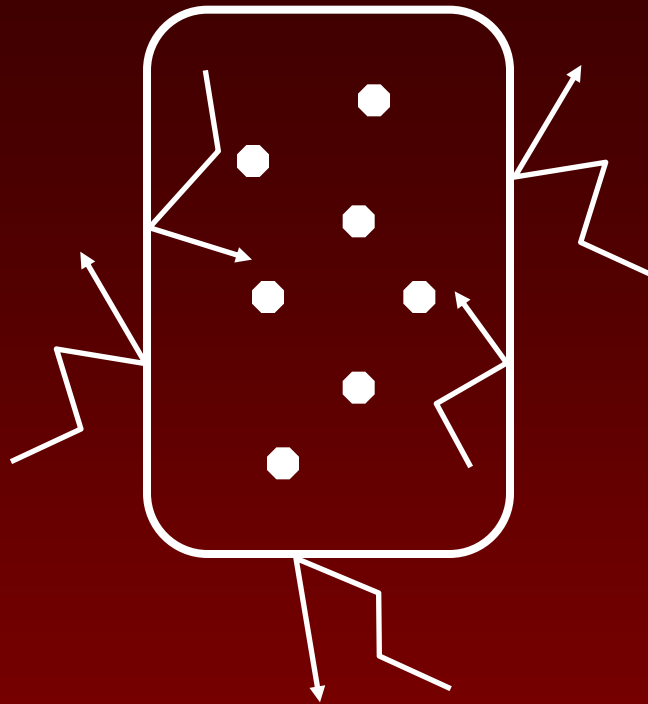
Proč některé reakce produkují teplo ($\text{NaOH} + \text{H}_2\text{O}$) a jiným musíme teplo dodávat?

Uzavřená soustava

K popisu stavu, v jakém se soustava nachází používáme STAVOVÉ veličiny

Tlak – P ; Hmotnost – m ; Teplota – T ; Objem – V

Izolovaná soustava

(nereálná)

Extenzivní stavové vel. závisí na velikosti soustavy

m, V

Izobarický a izotermický děj

Intenzivní stav. vel. nezávisí na velikosti soustavy

T, P

**Snaha o udržení alespoň jedné intenzivní vel.
konstantní – proč?**

Termochemie

Tepelné zabarvení reakcí

Entalpie – H

Extenzivní stavová veličina – vlastnost látek.

Nelze ji absolutně měřit – relativní hodnota
vztažená ke standardnímu stavu

Standardní stav $\rightarrow$ 298,15 K, 101,325 kPa $\rightarrow$ H=0

Termochemie

Tepelné zabarvení reakcí

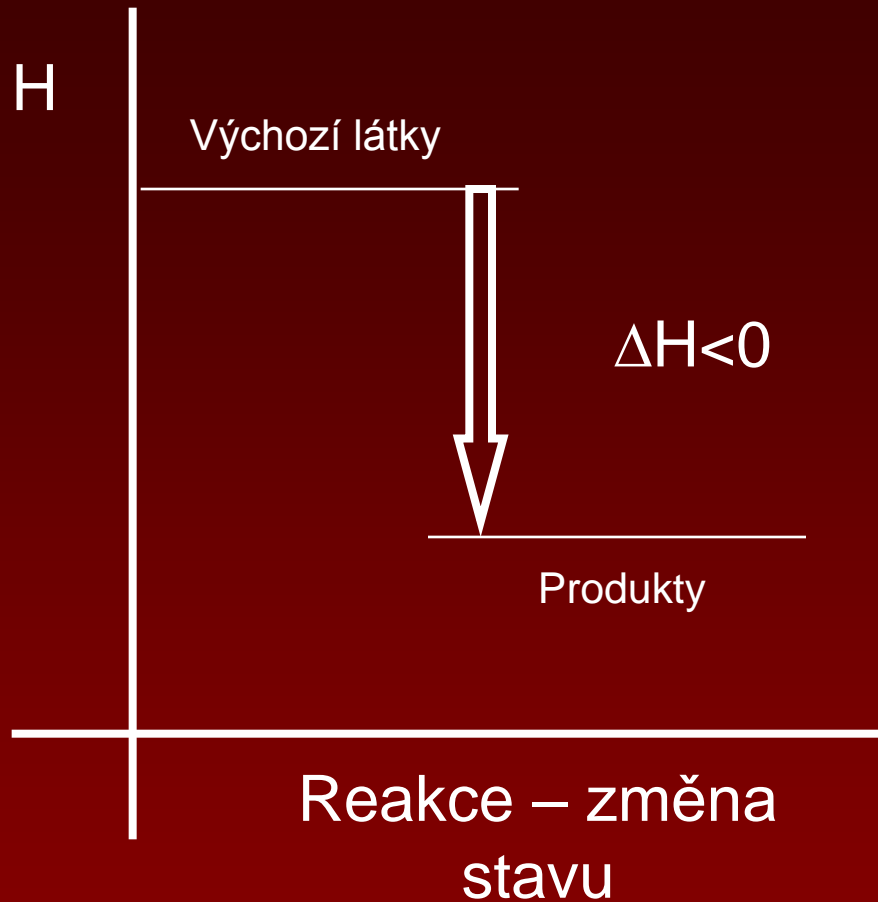
Reakční teplo – ΔH

množství tepla, které soustava vymění s okolím při reakci v rozsahu jednoho molu reakčních přeměn za konstantního tlaku. Jednotka - [J] (jouly)

Jedná se o stavovou veličinu?

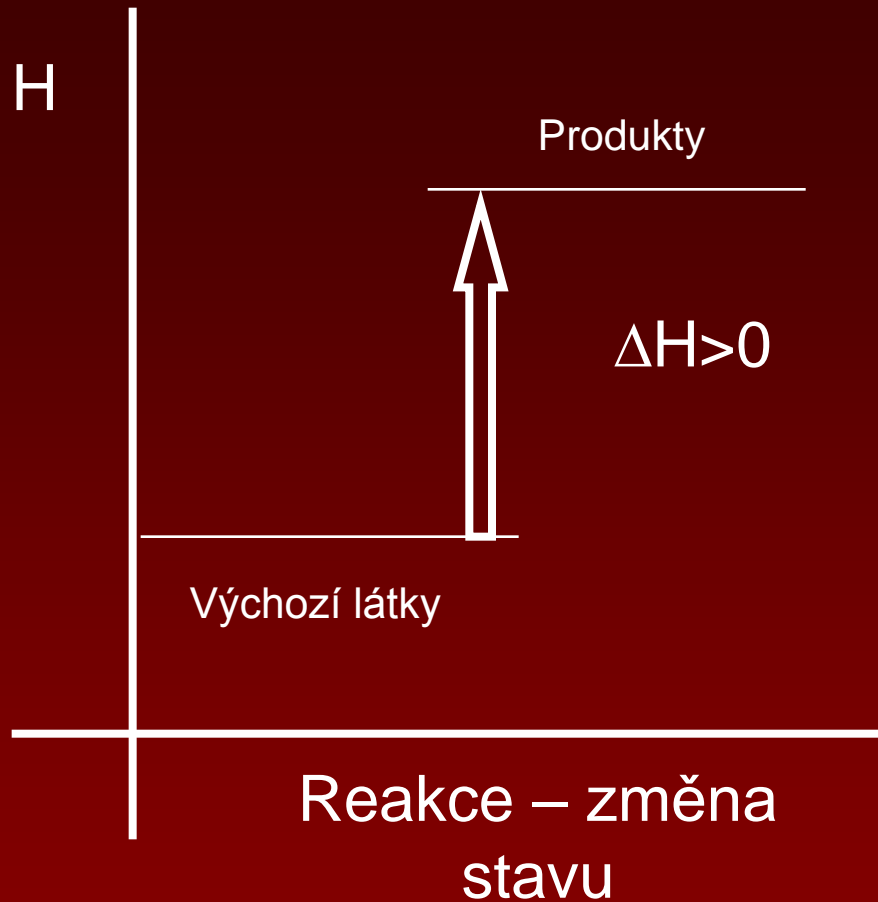

Termochemie

**Exotermní reakce – záporná změna reakčního tepla
– systém ztratil energii (ochladil se – zahřál okolí)**

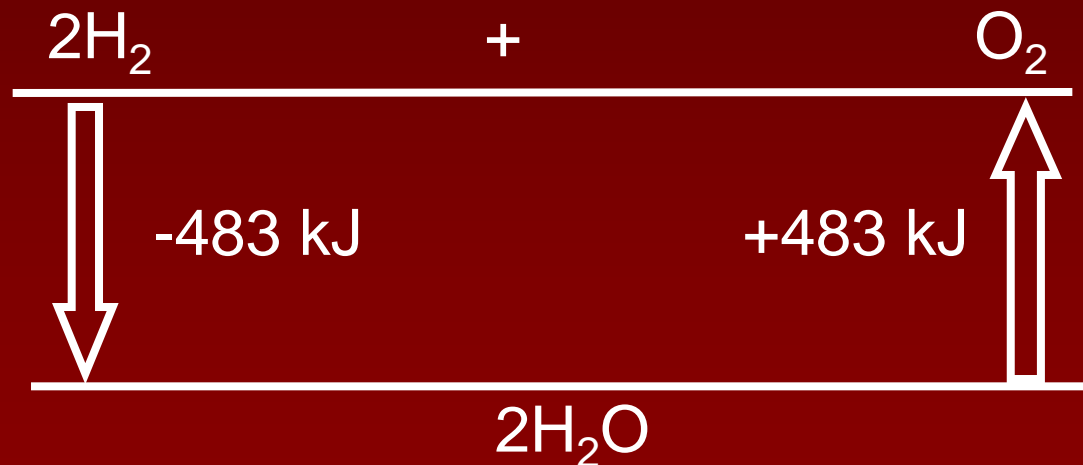
Termochemie

**Endotermní reakce – kladná změna reakčního tepla
– systém přijal energii (získal teplo – ochladil okolí)**

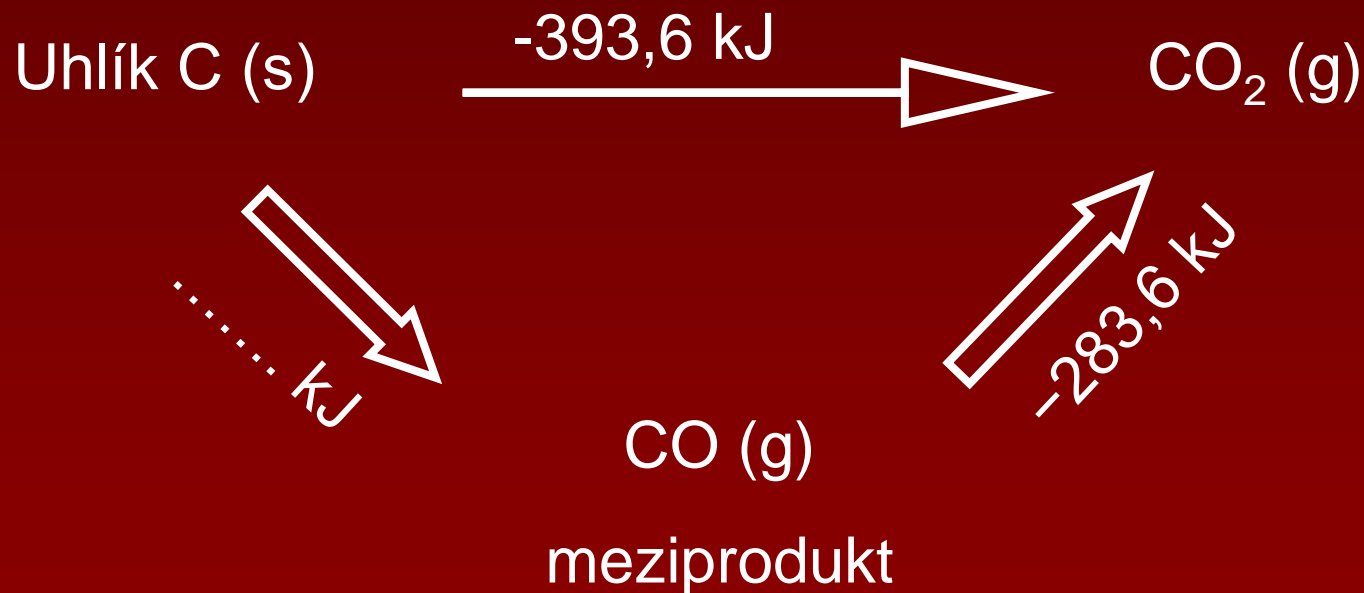
Termochemie

I. Reakční teplo přímé a protisměrné reakce je stejné až na znaménko (Laplace–Lavoisier)

Termochemie

II. Výsledné reakční teplo reakce nezávisí na průběhu, pouze na koncových stavech (Hess)

Termochemie

Standardní slučovací teplo →

$$\Delta H^0_{298} \text{ (sluč) [Kj.mol}^{-1}\text{]}$$

Je to reakční teplo, které se uvolní při vzniku 1 molu látky (sloučeniny) přímo z prvků.

**Standardní slučovací tepla jsou nulová pro prvky
Pro sloučeniny se určují a upřesňují měřením
(empiricky)**

Umožňují spočítat reakční tepla reakcí

Termochemie

Výpočet reakčního tepla ze standardních slučovacích tepel reaktantů a produktů

$$\Delta H^0_{298} = \sum \Delta H^0_{\text{sluč}} (\text{produkty}) - \sum \Delta H^0_{\text{sluč}} (\text{reakt.})$$

Standardní sluč. tepla jednotlivých látek je třeba násobit stechiometrickými koef. dle rovnice rce.

Termochemie

Standardní spalné teplo →

$$\Delta H^0_{298 \text{ (spal)}} [\text{Kj.mol}^{-1}]$$

Je to teplo, které se uvolní při spálení 1 molu látky (sloučeniny) na nejstálější oxidy (snažší určení).

Pro sloučeniny se určují a upřesňují měřením (empiricky)

Umožňují spočítat reakční tepla reakcí

Termochemie

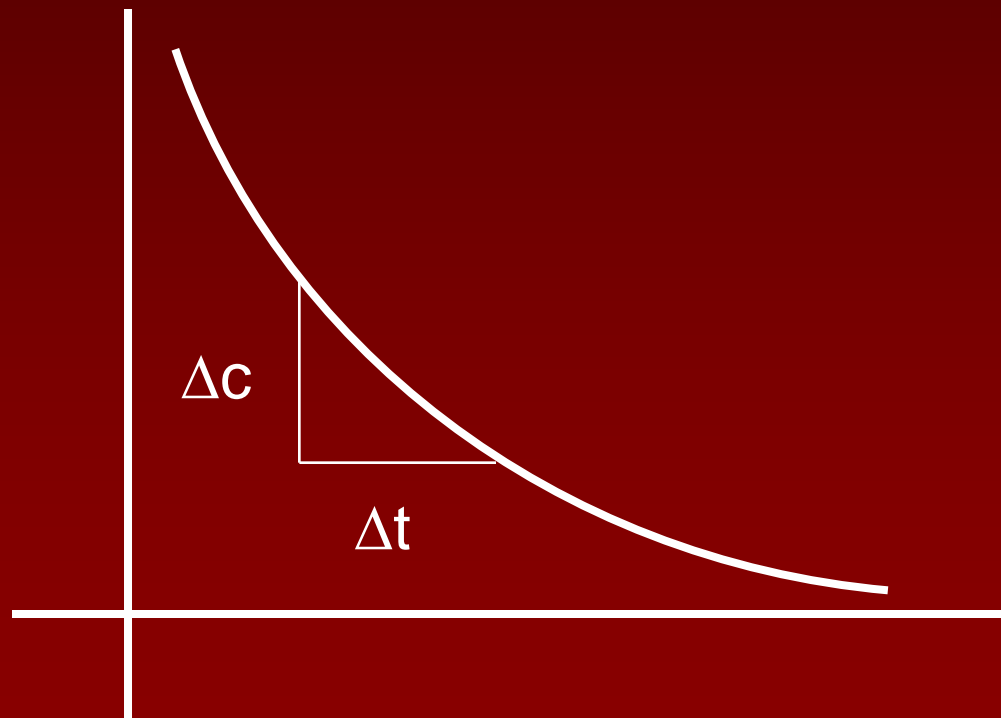
Výpočet reakčního tepla ze standardních spalovacích tepel reaktantů a produktů

$$\Delta H^0_{298} = \sum \Delta H^0_{\text{spal}} (\text{reaktanty}) - \sum \Delta H^0_{\text{spal}} (\text{produkty})$$

Standardní spalná tepla jednotlivých látek je třeba násobit stechiometrickými koef. dle rovnice rce.

Kinetika

Reakční kinetika

Zabývá se rychlostí reakcí z různých hledisek

Na atomární úrovni lze reakci nahlížet jako sérii srážek doprovázenou zánikem původních a vznikem nových vazeb.

Mechanismus reakce popisují v zásadě dvě teorie:

Teorie aktivních srážek (TAS)

Teorie aktivovaného komplexu (TAK)

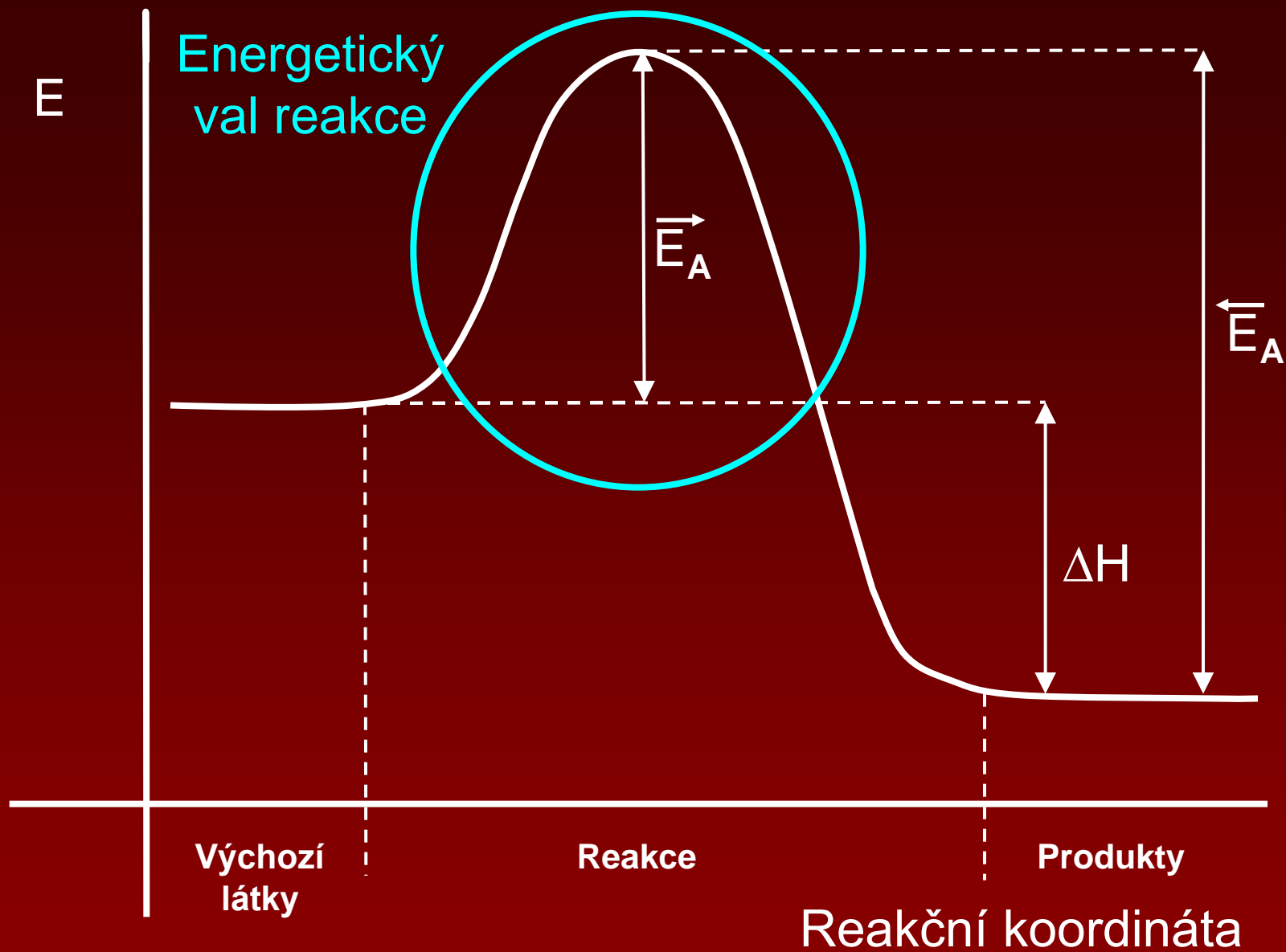
Teorie aktivních srážek

Srážka molekul je pro reakci nezbytná. Kolidující částice musí mít navíc dostatečnou energii →

musí dojít ke zrušení původních vazeb =
= endotermní děj = spotřeba energie.

Minimální energie částic pro účinnou srážku –

AKTIVAČNÍ ENERGIE E_A .

Teorie aktivních srážek

Vnitřní energii částic lze ovlivnit dodáním energie ve formě tepla.

Počet efektivních srážek v systému roste s rostoucí teplotou systému

Tzn.: Více částic bude dosahovat aktivační energie

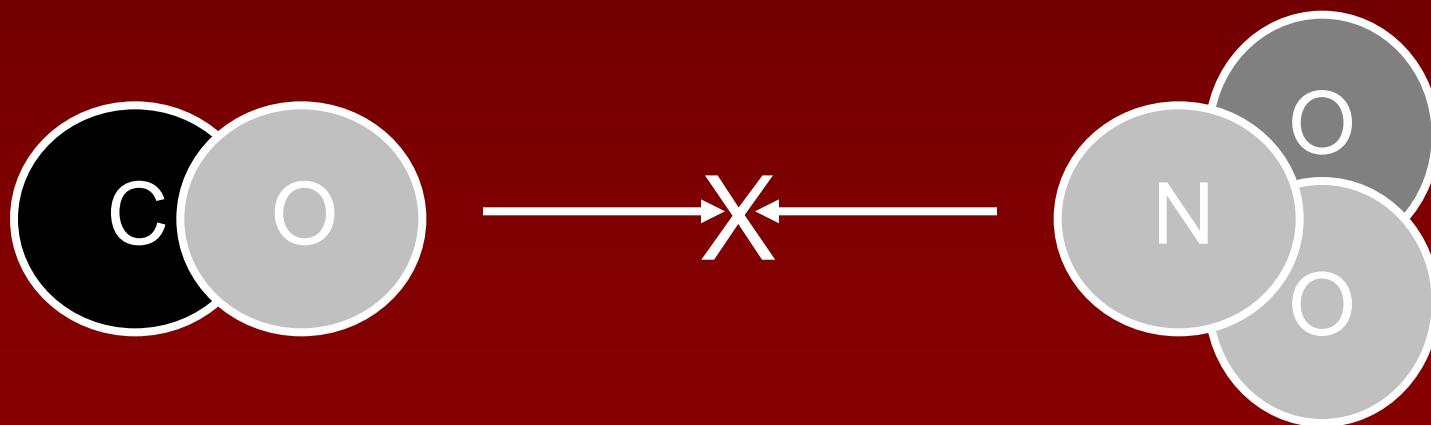
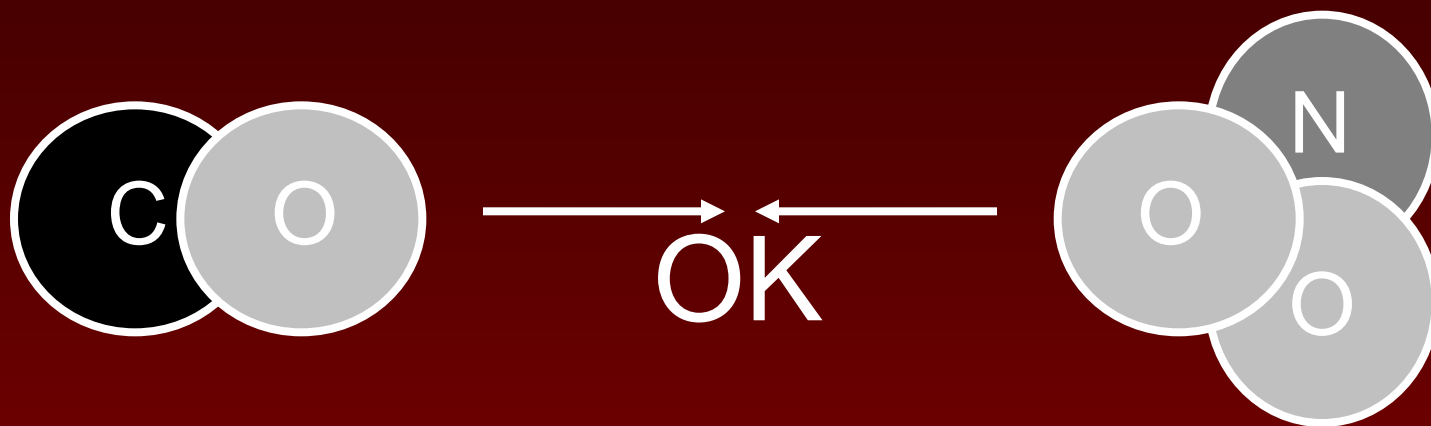
Tzn.: Snížením teploty lze reakci efektivně zpomalovat (praktické využití – vymyslete tři příklady)

Teorie aktivních srážek

Efektivita reakce nezávisí pouze na vnitřní energii č.

Může reakce proběhnout, pokud se molekuly srazí, ale nesprávnými „konci“?

Další podmínkou pro efektivní srážku je VHODNÁ PROSTOROVÁ ORIENTACE reagujících molekul

Teorie aktivovaného komplexu

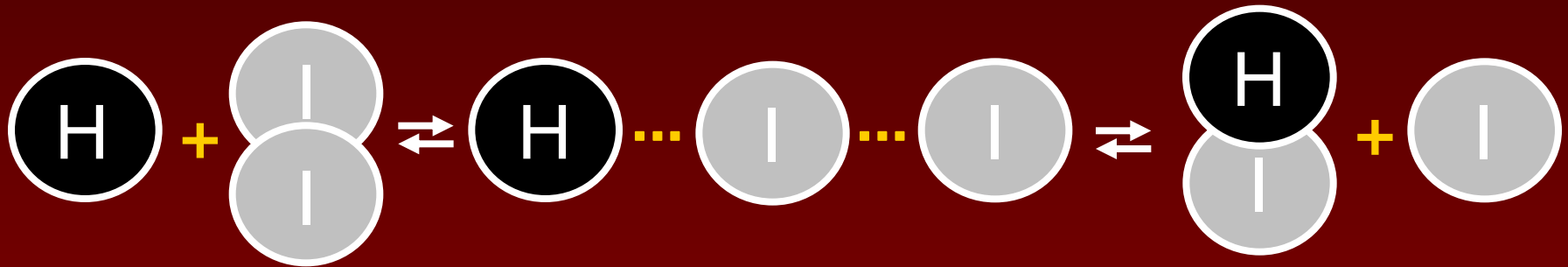
**Množství pozorovaných efektivních srážek
převyšovalo teoretický odhad založený na TAS**

**Tzn.: V průběhu reakce existuje
mechanismus, který pomáhá snižovat E_A**

Tímto mechanismem může být vznik

AKTIVOVANÉHO KOMPLEXU

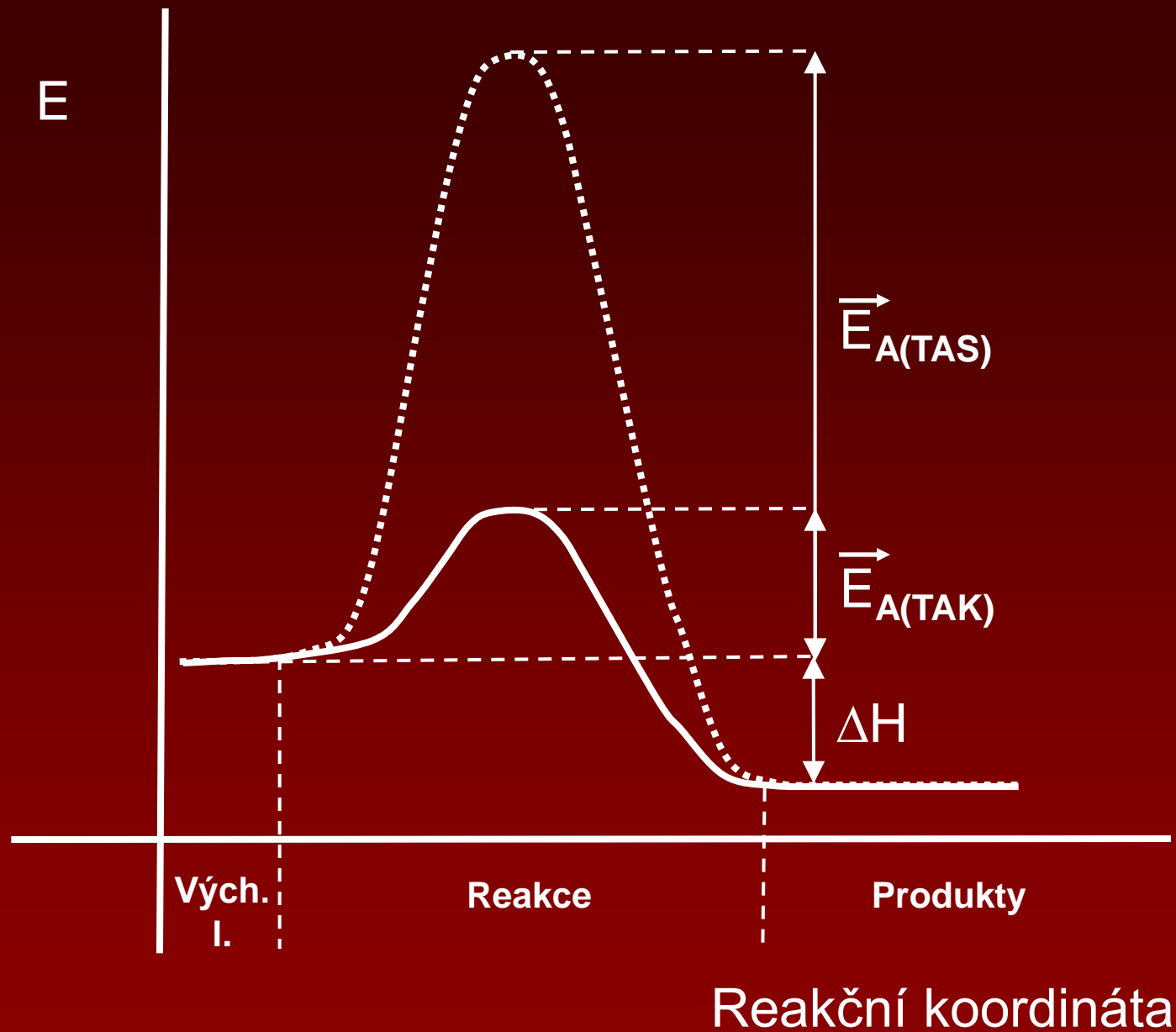
Akt. komplex – SOUČASNĚ oslabení starých (I-I) a tvorba nových vazeb (H...I)

Oslabení starých vazeb – spotřeba E
Tvorba nových vazeb – uvolnění E

Probíhá současně → energetická bilance je proto příznivější než u TAS

Lépe odpovídá zkušenosti (empirickým hodnotám)

Porovnej teoretické hodnoty TAS a TAK v grafu

Reakční rychlost

Obecně pro zvratnou rci $a A + b B \rightleftharpoons c C + d D$

$$v = -\frac{1}{a} \frac{\Delta[A]}{\Delta t} = -\frac{1}{b} \frac{\Delta[B]}{\Delta t} = \frac{1}{c} \frac{\Delta[C]}{\Delta t} = \frac{1}{d} \frac{\Delta[D]}{\Delta t}$$

[A] – molární koncentrace látky A

a – stechiometrický koeficient látky A

Δ[A] – změna molární koncentrace látky A

Δ t - změna času

Reakční rychlost

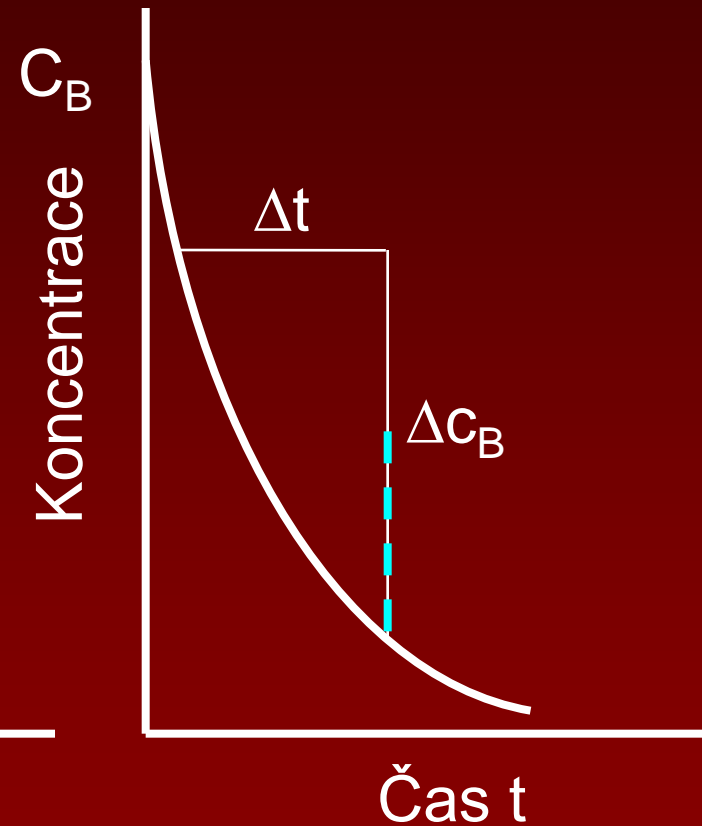
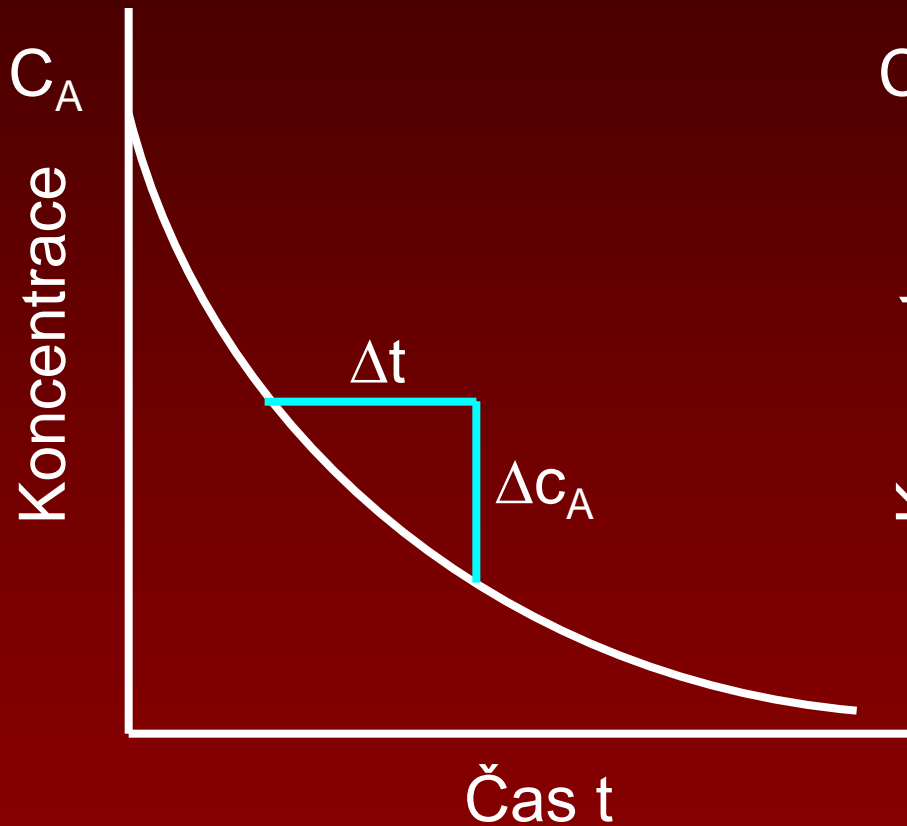
Rychlost reakce lze definovat přes úbytky jednotlivých látek

$$v_a = -\frac{\Delta[A]}{\Delta t} \quad v_b = -\frac{\Delta[B]}{\Delta t} \quad v_d = \frac{\Delta[D]}{\Delta t} \quad (\text{doplň samostatně C})$$

Je třeba uvádět indexem, přes kterou látku rychlost vyjadřuji, protože →

$$\frac{\Delta[A]}{\Delta[B]} = \frac{a}{b} = \frac{v_a}{v_b} \quad \mathbf{a} \quad \frac{\Delta[A]}{\Delta[D]} = \frac{a}{d} = \frac{v_a}{v_d}$$

Reakční rychlost

Která reakce probíhá rychleji?

Reakční rychlost

Rychlost reakce lze zjistit také z okamžitých koncentrací reagujících látek (Gultberg a Waage):

$$v_1 = k_1 \cdot [A]^a \cdot [B]^b$$

$$v_2 = k_2 \cdot [C]^c \cdot [D]^d$$

k_1, k_2 = rychlostní konstanty. Závislé na T a typu reakce – tabelováno

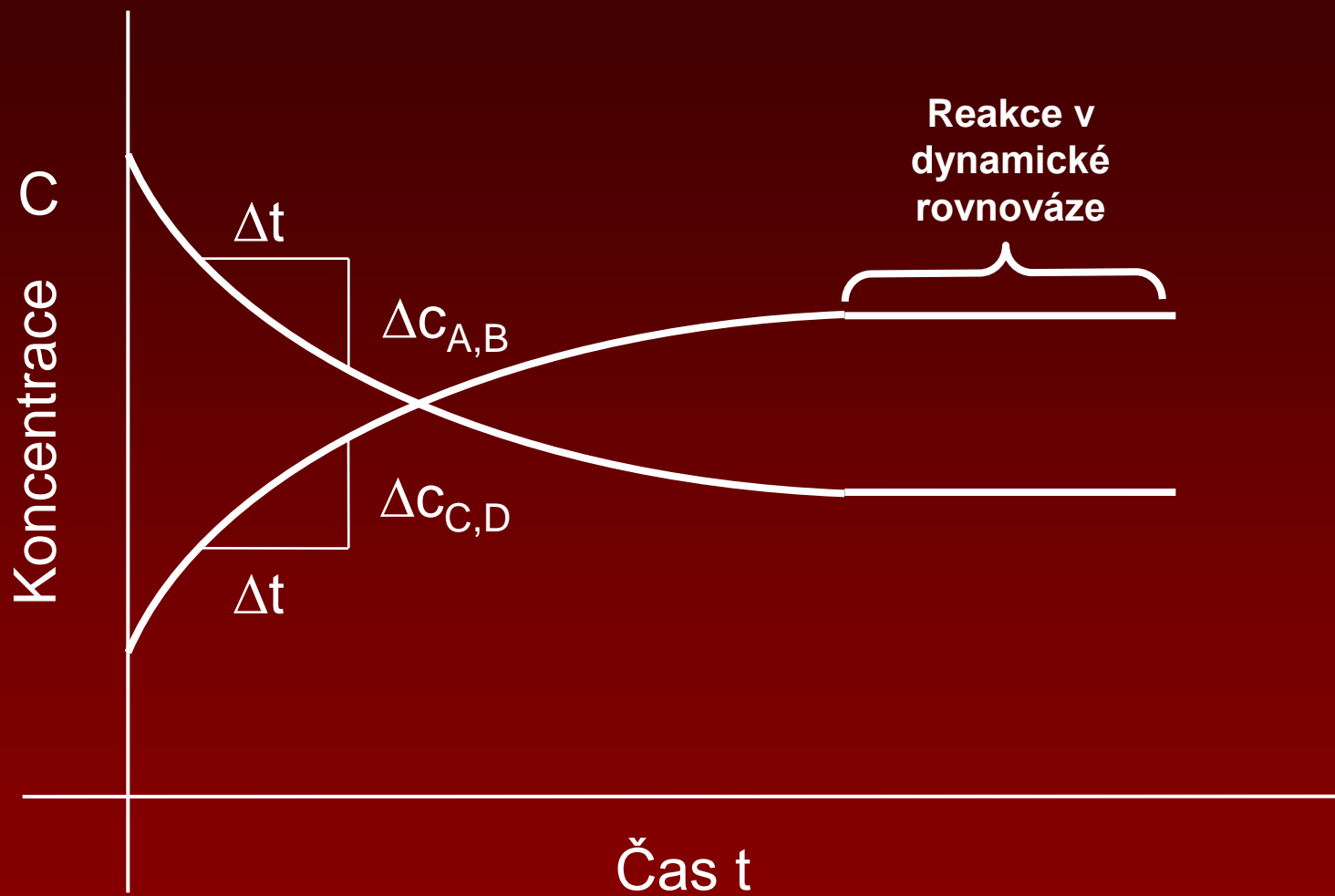
Reakční rychlost

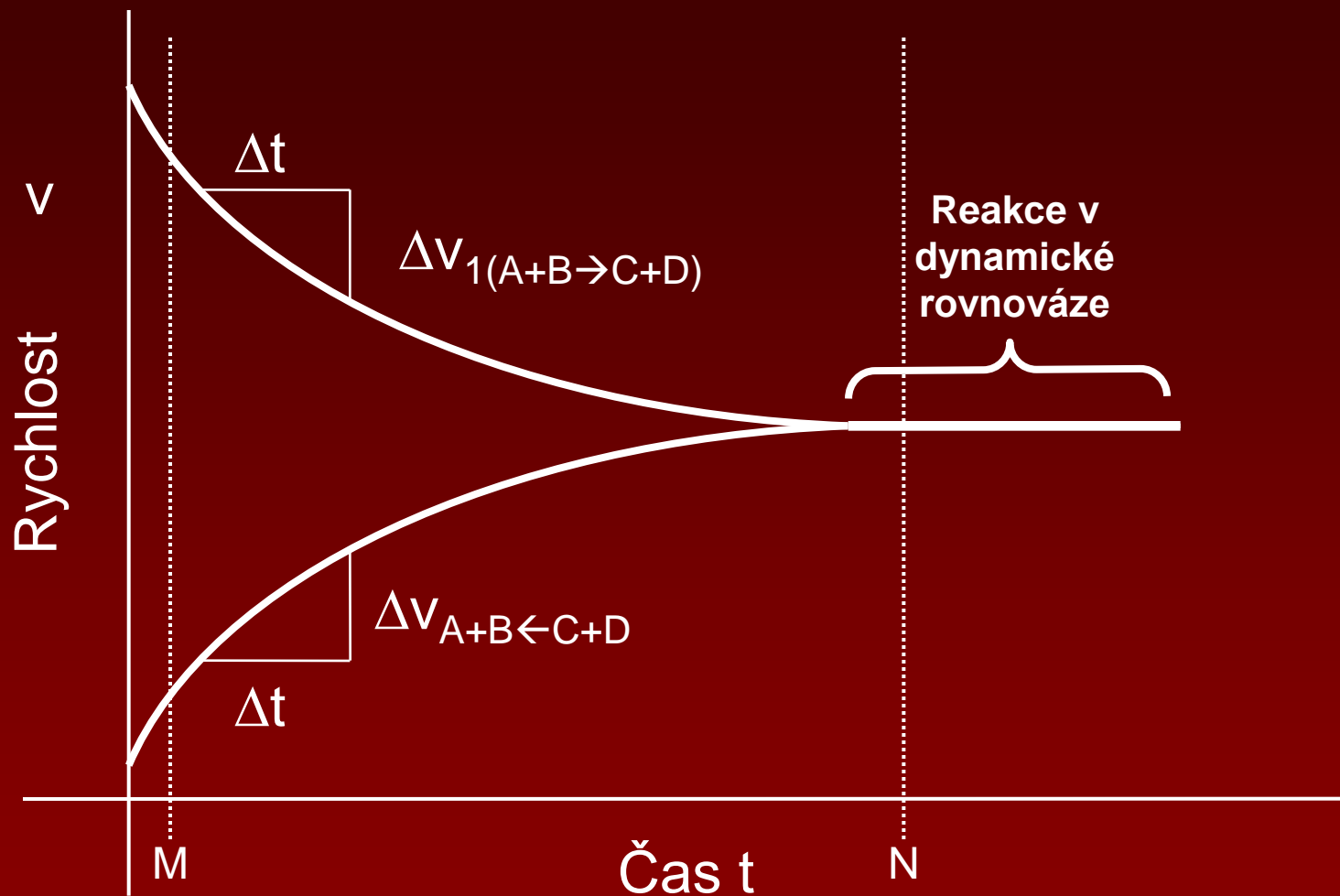
Parametr, která má největší vliv na rychlost chemické reakce:

MOLÁRNÍ KONCENTRACE
reaktantů/produktů

Koncentrace reagujících látek se v průběhu reakce mění - vyjádřete do grafu jak

Reakční rychlost

V bodě M:

V bodě N:

Reakční rychlost

$$V_1 = k_1 \cdot [A]^a \cdot [B]^b \quad V_2 = k_2 \cdot [C]^c \cdot [D]^d$$

Od bodu N můžeme psát:

$$v_1 = v_2$$

$$k_1 \cdot [A]^a \cdot [B]^b = k_2 \cdot [C]^c \cdot [D]^d$$

$$\frac{k_1}{k_2} = \frac{[C]^c \cdot [D]^d}{[A]^a \cdot [B]^b}$$

$$K = \frac{[C]^c \cdot [D]^d}{[A]^a \cdot [B]^b}$$

Reakční rychlost

$$K = \frac{[C]^c \cdot [D]^d}{[A]^a \cdot [B]^b}$$

K - rovnovážná konstanta reakce

[A],[B],[C],[D] v tomto vztahu – rovnovážné koncentrace

Jak prakticky poznám, že systém dosáhl v reakci dynamické rovnováhy? .....

Reakční rychlost příklad i

Po ustavení rovnováhy v roztoku byly naměřeny následující koncentrace látek:

$$\text{N}_2 = 0,425$$

$$\text{H}_2 = 0,575$$

$$\text{NH}_3 = 0,150$$

Vypočítejte rovnovážnou konstantu reakce

Reakční rychlost příklad ii

Po ustavení rovnováhy v roztoku byly naměřeny následující koncentrace látek:

$$\text{H}_2 = 5,1 \cdot 10^{-5}$$

$$\text{I}_2 = 3,1 \cdot 10^{-3}$$

$$\text{HI} = 2,7 \cdot 10^{-3}$$

Vypočítejte rovnovážnou konstantu reakce

Reakční rychlost příklad iii

Rovnovážná konstanta K_c reakce

má hodnotu $K_c = 56,4$ (při $721,15^\circ\text{K}$).

Jaké množství HI obsahuje rovnovážná směs, když smísíme:

a) 1 mol H_2 a 1 mol I_2

b) 8 mol H_2 a 1 mol I_2

Reakční rychlost

Vliv teploty na rychlost (Van 't Hoff):

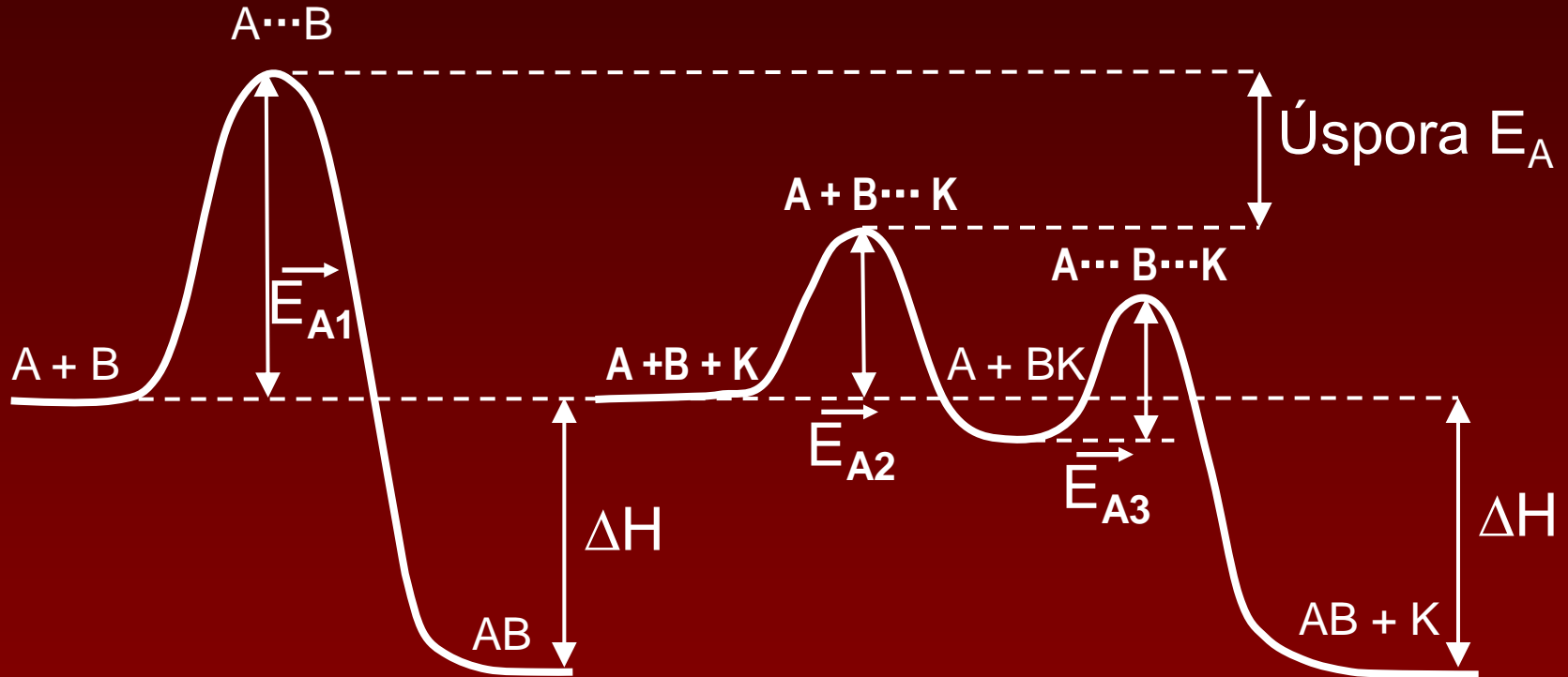
$$\Delta T = +10^{\circ}\text{C} \rightarrow \Delta v \sim 4.v$$

POZOR – mění se rovnovážná konstanta

Rovnovážná konstanta je funkcí teploty a v tabulkách se udává pro .....

E

Reakční rychlost

Vliv katalyzátorů K na rychlost rce

Reakční koordináta